

Konu: Basit, Türemiş ve Birleşik Sözcükler

Basit ve Türemiş Sözcükler

Basit Sözcükler: Kök halindeki sözcüklere basit sözcükler denir.

Basit sözcükler çekim eki alabilir.

Çekim Ekleri: Çekim ekleri sözcüklerin anlamını ve türünü değiştirmez.

(-ler, -lar, -i, -e, -de, den, vb)

Aşağıdaki kutulara örnekteki gibi basit sözcükler yazalım.

Basit Sözcükler					
çiçek	su				
			ev		süt
balık					
		kalem			

Türemiş Sözcükler: Yapım eki almış sözcüklere türemiş sözcük denir.

Yapım eki alan sözcükler yeni anlam kazanır.

Yapım Ekleri: Eklendiği sözcüğün anlamını değiştiren ve yeni anlamda sözcük oluşturan eklerdir.

(-lı, -lu, -cı, -ci, -cu, -cü, -lık, -lik, -sız, -suz, -gın, -gin, -daş, vb)

Yukarıdaki tabloda yazdığımız basit sözcükleri türemiş sözcük haline getirelim.

Türemiş Sözcükler					
çiçeklik	susuz				
			evli		sütcü
balıkçı					
		camcı			
				süslü	

Aşağıdaki görseller basit sözcüklerden oluşmaktadır. Basit sözcüklere ek getirerek örnekteki gibi türemiş sözcükler yapalım ve eşleştirelim

 1 göz	 2	 1	 4	 5	 6
				 1 gözlük	

Aşağıdaki türemiş sözcükleri örnekteki gibi basit sözcük olarak yazalım.

Türemiş Sözcük	Basit Sözcük	Türemiş Sözcük	Basit Sözcük
odunluk	şekersiz
güneşlik	çiçekçi
sütsüz	tatlı
eskici	tuzluk
gözcü	renkli
balıkçı	kitapçı

Aşağıdaki sözcüklere tablodan uygun olan ekleri yerleştirerek türemiş sözcükler oluşturalım.

-cı	-ci	-cu	-cü	-çı	-çi
-lı	-li	-lık	-lik	-sız	-süz

çift	duygu.....	taş	un.....	yol.....
araba.....	şeker.....	koku.....	ev.....	oyun.....
bal.....	güç.....	kar.....	para.....	saygı.....
çanta.....	söz.....	baş.....	telefon.....	çöp.....
ses.....	pasta.....	su.....	eski.....	bulut.....

Birleşik Sözcükler: İki ya da daha çok sözcüğün birleşmesiyle oluşan yeni anlamdaki sözcüklere birleşik sözcük denir.

Aşağıda verilen birleşik sözcüklerin hangi sözcüklerden meydana geldiğini **örnekteki** gibi noktalı yerlere yazalım.

Birleşik Sözcükler

ayakkabı ayak - kabı

sivrisinek

karaciğer

Anıtkabir

akbaba

gökyüzü

binbaşı

devetabanı

ateşböceği

denizaltı

bilgisayar

ağaçkakan

Eskişehir

Pamukkale

Çanakkale

hanımeli

karnıyarık

kazandibi

Aşağıdaki kelimeleri uygun olanlarıyla örnekteki gibi eşleştirerek birleşik sözcükler oluşturalım ve yazalım.

1-son	eli
2-sivri	kabı
3-hanım	bahar	→ ..sonbahar....
4-kara	kol
5-zeytin	sinek
6-ayak	yağı

1-dedi	kulak
2-imam	bahçe
3-Eski	bayıldı
4-Can	kodu
5-kaba	şehir
6-dolma	kurtaran

Aşağıdaki tabloda verilen kelimelerin türlerini, örnekteki gibi işaretleyin.

Sözcük	Basit Sözcük	Türemiş Sözcük	Birleşik Sözcük
kuş			
Biletçi			
Babanne			
Saat			
Uyurgezer			
Sütçü			
Mersinli			
Taş			
Vurdumduymaz			
Sensiz			
Cam			
Kahramanmaraş			
Zeytinyağı			
buzluk			
toz			
eskici			
süt			
sütlac			
çiftçi			
Buzdolabı			
Okul			
ilkbahar			

1 Aşağıdakilerden hangisi birleşik sözcük değildir?

- A) Akdeniz
- B) Anıtkabir
- C) öğrenci

2 "Benim babam pastacı"

Cümlesindeki türemiş sözcük hangisidir?

- A) Benim
- B) Pastacı
- C) Babam

3 Aşağıdaki cümlelerde altı çizili sözcüklerden hangisi basit sözcüktür?

- A) Mehmet taze ekmek aldı.
- B) Eskici mahallemize geldi.
- C) Annem yeni tuzluk aldı.

4 Aşağıdaki cümlelerin hangisinde birleşik sözcük yoktur?

- A) Teyzem misafirlere karnıyarık yaptı.
- B) Dün gece ateşböceği gördüm.
- C) Haftaya okullar açılıyor.

5 Aşağıdaki kelime gruplarından hangisi diğerlerinden farklıdır?

- A) Tatlı – sütlü
- B) Sivrisinek – ağaçkakan
- C) Gecekondu – karakol

6 Aşağıdaki sözcüklerden hangisi basit sözcüktür?

- A) sabunluk
- B) şekerçi
- C) taş

7 Aşağıdaki sözcüklerden hangisi birden çok yapım eki almıştır?

- A) oduncu
- B) susuzluk
- C) başlık

8 Aşağıdaki sözcüklerden hangisi ek aldığı halde anlamı değişmemiştir?

- A) Kelebek - ler
- B) Kalem-lik
- C) Şarkı-cı

9 " bilgisayar – susuz – börek " sözcükleri yapısına göre hangi seçenekte doğru sıralanmıştır?

- A) Basit – türemiş – birleşik
- B) Birleşik – türemiş – basit
- C) Basit – birleşik - türemiş

10 Aşağıdaki sözcüklerden hangisi türemiş sözcük değildir?

- A) Gözlük
- B) Resim
- C) Sucu